

นิมิตแก๊กลอสไม่ได้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันพระหมายถึงวันพระเป็นวันพร้อมกันทำบุญกุศล ทำบุญทำกุศล วันพระคิดถึงพระพยายามทำใจให้เป็นพระให้ได้ พระเป็นผู้ประเสริฐ ใจเราประเสริฐไหม ใจเราถ้าประเสริฐประเสริฐมันต้องพึ่งตัวเองได้ ใจเรา เรารู้ว่าพึ่งตัวเองไม่ได้นะ ถ้าพึ่งตัวเองได้มันไม่บอกว่าทุกข์ๆ หรอก เวลามันอยู่คนเดียวมันทุกข์ เวลาเข้าหมู่เข้าคณะมันไปกันได้ ช่วยกันเกาะกันไป ไปกับหมู่คณะนะ หวังจะพึ่งคนอื่นไง เกิดมาหวังพึ่งกัน มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องหวังพึ่งกัน ยิ่งพึ่งมากเท่าไรมันยังมีปัญหาเท่านั้น มันมีปัญหาไปเรื่อย เพราะเราเองเรายังเอาใจเราหยุดไว้ไม่ได้เลย เพราะใจเรามันพิการ ใจเรามันไม่ประเสริฐ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างกุศลบารมีมาปรารถนาเป็นพุทธภูมิ แล้วยังเกิดมาพร้อมกับว่าจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังมีนะ ก่อนจะตรัสรู้ยังมีความทุกข์อยู่ ใจยังไม่ประเสริฐ ยังมีความทุกข์อยู่ ก่อนออกแสวงหาโมกขธรรมนะ ต้องออกแสวงหา การว่าแสวงหา เอามาจากไหน ธรรมไม่ลอยมาหรอก ขนาดนั้นเห็นเป็นคนที่ว่ามีอะไร หัวใจนี้อะไร กระทบมันจะเทียบเคียงใจ ให้เห็นถึงของโทษของคุณ ให้เห็นโทษกับเห็นคุณ เราไม่เห็นโทษ เราอยากจะมีความสุขๆ เราไม่เคยเห็นโทษ

ต้องเห็นโทษ โทษของวิภวัญจะใจ โทษของการอยู่ไป โทษของการว่าเราจะหวังพึ่งคนอื่นหวังพึ่งหาความสุขใส่ตน แต่มันพึ่งไม่ได้ เวลาว่าพึ่งธรรมๆ นี้ นึกหมายกันให้เป็นผู้ประเสริฐ ใจเป็นผู้ประเสริฐ ให้ใจเราไม่พิการไง คนพิการพึ่งใจตัวเองไม่ได้ พึ่งไม่ได้แล้วมันก็หงุดหงิดๆ แต่ใจถ้ามันไม่พิการนะ ใจไม่พิการถึงจะก้าวเดินไปด้วยตามความเป็นจริง

ขนาดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขนาดนั้นแล้วยังเทียบเคียง ยังเป็นผู้ที่แสวงหา เป็นผู้ที่ไม่ประมาทไป อย่างพวกเรามันประมาทกัน มันประมาท มันถึงว่าใจเราพิการอยู่แล้วนะ แกรมยังไม่ใส่ใจ ไม่คู่ตัวของตัว ใจพิการอยู่แล้วก็ยังไม่คิดจะสะสมของตัวเองขึ้นมา ทำให้ขึ้นมาไม่พิการ คนป่วยคนไข้แล้วมันหากินแต่ของแสดง มันไม่หากินของที่ว่าเวลาหาอาหารเข้ามาใส่ตัวหาอาหารที่เป็นคุณประโยชน์ใส่ตัวเรามา หาแต่ของแสดงเข้ามา ถ้ายังมีของแสดงเข้ามามันก็ยังไม่ใหญ่ลี

นี่พิการอยู่แล้ว แล้วยังไม่รักตัวเอง ไม่รักตัวเอง คิดแต่ว่าจะพึ่งคนอื่นไป นี่ถึงว่าพึงธรรมเข้ามาตรงนี้ให้มันสะท้อนใจของเรา สะท้อนใจของเรา เห็นไหม เราศึกษาธรรม เริ่มต้นจากการศึกษาธรรม จากว่าสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา

สุตมยปัญญา คือการศึกษาเล่าเรียน การพึงธรรมนี้พึงเพื่อมาเป็นพื้นฐานของตัวเองก่อนเป็นพื้นฐาน

จินตมยปัญญา เราคิดเองเป็น เราเดินลงไปในน้ำเราลึกลงไปเรื่อยๆ ลึกลงไปเรื่อยๆ

ภวานามยปัญญา ในทะเลลึก ในทะเลหลวง สัตว์ใหญ่อยู่ในกลางทะเลใหญ่ สัตว์ใหญ่นะ สัตว์ใหญ่ๆ อยู่ในนั้นมากกว่าสัตว์บก แต่เราเห็นแต่สัตว์บกนี่ไง เราเห็นแต่สัตว์บกนี่ เราเห็นด้วยตาเนื้อ เรื่องที่เป็นวัตถุเป็นโลก สิ่งที่เป็นมหัศจรรย์ของโลก สิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่โลกนี้มีอยู่ใครเป็นคนสร้าง? มนุษย์เป็นคนสร้าง สมอของมนุษย์ การตริก การคิดใคร่ครวญ สร้างวิทยาศาสตร์ ออกมาให้เราได้ใช้ได้สอยอยู่นั้นเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกเขา โลกพิศูจน์ได้ สัตว์น้ำถ้าเขาไม่จับขึ้นมาเราไม่ได้เห็นหรือ มันอยู่ในน้ำ มันเห็นแต่น้ำ แต่สัตว์น้ำอยู่ในน้ำลึกๆ

ไอนี้ก็เหมือนกัน นามธรรมมันอยู่ในใจของเรา อยู่ในใจของผู้ที่ใจประสพธรรม ใจสัมผัสธรรม เห็นไหม มันมองไม่เห็น สิ่งเรามองไม่เห็นนี่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมนี้ต่างหากล่ะที่เป็นที่พึงของใจได้จริง ใจที่พิการๆ อยู่เพราะอะไร เพราะมันพิการใจใหม่ มันไม่มีที่พึง นี้คำว่าพิการถ้าเป็นคนมันเห็น มันพิการ พิจารณแล้วยังปากคินะ ยังอวดเก่ง คนพิการชอบสอดรู้ใจ

ไอนี้ก็เหมือนกัน จิตมันพิการนะมันไม่รู้ จิตมันพิการ แต่มันก็ว่ามันรู้นะ มันรู้ มันรู้มันว่าของมันไปเรื่อย นี่มันรู้ รู้ออกมาเพราะคิดออกมาเป็นปัญญาก็เป็นโลกเป็นโลกียะ เป็นความคิดเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่เขาคิดกันออกมา นี่ความคิดแบบพิการมันคิดไม่รอบไป

คนที่จะคิดรอบ เห็นไหม เราต้องเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อธรรม พระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้ว สวรรค์มีจริง พรหมโลกมีจริง นิพพานมีจริง เราล้างเลสสงสัย นี่ความพิการ มั่นก็ตรงนี้ ตั้งแต่เราไม่กล้าก้าวเดินไปตามความเป็นจริงใจ เราล้างเลสสงสัยว่าเราทำไปแล้วจะได้ หรือเปล่า

ถ้าเราประกอบอาชีพทางโลก เราทำวัตถุขึ้นมามันได้สิ่งตอบสนองออกมาเป็นวัตถุ เห็นผล เลยทันที ยื่นไปเท่าไรกลับมาเท่านั้น ยื่นไปเท่าไร เป็นกำไรขาดทุนตลอด แต่ใจมันหวังพึ่งอะไร ละ กำไรคือกำไรที่ไหน? กำไรคือทำให้ปกติก่อน ให้จิตนี้เป็นสมาธิ จิตนี้ตั้งมั่นได้ จิตนี้เป็น สมาธิ มันไม่เป็นพิการออกไป คนไม่พิการมันถึงก้าวเดินไปได้เต็ม ๒ ฝ่าเท้านะ เต็ม ๒ ฝ่าเท้า ก้าว เดินออกไป จากปกติที่ว่ามันทุกข้ออยู่นี้ ปกติที่มันทุกข้ออยู่นี้แล้วมันแก้ตัวเองไม่ได้ แล้วยังบ่นอยู่ ว่าทุกข์ๆ อยู่ แล้วว่าเราเป็นชาวพุทธ เรานับถือศาสนา เราประพฤติปฏิบัติทำไมเราไม่ได้ผลๆ ไม่ เห็นผลสักที เพราะมันยังไม่สมบูรณ์ในตัวมันเอง

นี่เป็นพระประเสริฐสมบูรณ์ขนาดนี้ละ สมบูรณ์แล้วยังต้องมาแก้ไขสิ่งที่ป็นเชื่อเป็นโรค เห็นไหม ภาวสวะ อวิชาสวะ กิเลสสวะในหัวใจ สมบูรณ์แล้วถึงก้าวถึงต่อสู้กับกิเลสได้ใจ การ ต่อสู้ การฟันฝ่ากับกิเลสอนุสัยนอนอยู่ในใจเรา เอาชนะตนเราให้ได้ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เห็นไหม ตนยังพึ่งตนเองไม่ได้ ดูอย่างเด็กนักเรียนสิ เริ่มการศึกษา ให้หัดเขียน ก.ไก่ ก.กานะ พอเขียนได้ ที่ เลี้ยงหรือพ่อแม่ดีใจตบมือให้ เด็กมันก็ดีใจ อารมณ์มันยังดีใจ ก.ไก่ ก.กา มันเขียนได้แต่มันประสม ขึ้นมาเป็นคำหรือยัง เห็นไหม

เด็กเขาทำงานเขาโตขึ้นมาเขาไม่มีหน้าที่การงาน พ่อแม่ก็ให้การศึกษา ศึกษาในวิชาการนั้น ให้หัดเขียนหัดอ่าน ใจของเรามันอยู่แต่เรื่องของโลกทั้งหมดเลย แล้วบอกมันจะสละทิ้งความทุกข์ นั้นนะ มันมีงานหน้าที่เดียวหรือ มันหน้าที่ของเรา เราเป็นนักปฏิบัติ เราต้องดูแลใจของเราให้ได้ หน้าที่ของเราเหมือนเด็กที่มันหัดเขียน ก.ไก่ ก.กา นั้นละ เราบริกรรมพุทโธๆ ใดๆ ไรเวลา ภาวนาของเราใจมันสงบไหม ใจมันเป็นไปไม่ได้ไหม ใจมันเป็นไปไม่ได้ไหม ถ้ามันเป็นไปได้มันก็ได้ ก.ไก่ ก.กา มา

ก.ไก่ ก.กา มาเริ่มต้นจะประสมขึ้นมาเป็นคำไร หัดเขียน ความเขียนจะชำนาญหรือไม่ ชำนาญ ไหมๆ ต้องฝึกฝน ต้องพยายามฝึกฝนขึ้นมา เราจะเขียนได้เป็นคำ แต่ถ้าชำนาญแล้ว การ เขียนความชำนาญแล้วไปมันจะเริ่มเดินออกไป ใจของเราจะเริ่มก้าวเดินออกไปถ้ามันสมบูรณ์

ขึ้นมา จากไม่เป็นพิการ จากคนพิการมันเป็นไปได้ มันทำไม่ได้ คนพิการมันก็กระเสือกกระสนไป พิการไป มันทำไม่ได้ ทำงานไม่ได้เต็มทีของมันไง

นี่ก็เหมือนกัน ใจเราพิการอยู่ ใจยังไม่สมประกอบ ถึงต้องทำให้จิตนี้ตั้งมั่น จิตนี้เป็นเอกกัคคตารมณฺ์ จิตนี้ตั้งมั่น จิตนี้เป็นหนึ่ง จิตนี้ไม่พิการ ขนาดที่ว่าไม่สมบุรณ์ มันจะไม่พิการได้ สมบุรณ์ได้ ต้องมีสติมีสัมปชัญญะรู้ความเคลื่อนไหวของใจออกไปตลอดเวลา ความมีสติสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะถึงว่าการประกอบความเพียร ถ้ามีสติมีสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา งานนั้นถึงจะเป็นงานความเพียร ถึงจะเป็นงานหน้าที่เดียว หน้าที่เดียวของหัวใจดวงนั้นที่ขณะประพฤติปฏิบัติอยู่ เด็กมีหน้าที่เดียวเพราะว่าเขาไม่มีหน้าที่อะไร หน้าที่ศึกษาของเขา เขาศึกษา เขายังดีใจขึ้นมา เวลาเขาทำได้ของเขา ประสบความสำเร็จของเขาขึ้นมา หน้าที่ของเขาเพื่อหาความรู้ใส่ตัวเขาเพื่อจะประกอบอาชีพทางโลกเป็นวิชาชีพ

แต่อันนี้มันเป็นวิชาทางธรรม “ธรรมค้ำจุนโลก ธรรมค้ำจุนโลก” ธรรมนี้สามารถชำระกิเลสได้ กิเลสนี้มันอยู่ในใจของเรา กิเลสนี้ใหญ่มาก บุคคลคนไหนก็แล้วแต่ยังมีหน้าที่การงานใหญ่ขนาดไหน อำนาจของมันจะใหญ่ขนาดไหน อำนาจของหัวใจดวงนั้น แล้วถ้าหัวใจดวงนั้นมันไม่สะอาด หัวใจดวงนั้นไม่สะอาด มีอำนาจบาตรใหญ่ขนาดไหนมันก็กว้านแต่สิ่งที่เป็นทุกข์เข้ามาใส่ตนแล้วใส่คนอื่น ทำได้ทั้งหมด ทำได้ทั้งนั้นถ้าใจไม่สะอาด

แต่ถ้าหัวใจเป็นดวงที่สะอาดนะ มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงขนาดไหน ประโยชน์จะเกิดจากประโยชน์จากดวงที่สะอาดนั้นเลย เพราะดวงที่สะอาดนั้นมองเห็นตามความเป็นจริงใจว่าโลกนี้หวังพึ่งกัน คนเราเกิดมาหวังพึ่งพาอาศัยกันเพื่อจะมีความสุข เพื่อดำรงความสุขอยู่ แต่มันไม่ปฏิบัติตามความเป็นจริง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ตามหลักอริยสัจไว้ว่า ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อริยสัจใจ ทุกข์เป็นความจริง ทุกข์นี้เป็นความจริงอยู่แล้ว คนเกิดมาจะร่ำรวย ล้นฟ้าขนาดไหน ยากจนเจ็ญใจขนาดไหน มีทุกข์เหมือนกัน ถึงว่าเป็นธรรมทายาทไป ธรรมทายาททายาทหมายถึงมีปากและมีท้อง

การเกิดและการตายมีปากและมีท้องต้องหาอยู่หากินเหมือนกันทั้งหมด เสมอกันด้วยธาตุขันธ์ ด้วยความเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัติที่เกิดมานี้เสมอกันต้องหากินหาอยู่ ต้องใช้สอยปัจจัย ๔ เหมือนกัน นี่เสมอกันด้วยธรรม เป็นญาติธรรมด้วยกัน เสมอกัน จะร่ำรวยจะทุกข์

ยากขนาดไหนต้องมีปัจจัย ๔ เหมือนกัน คำรงชีพนี้ขาดไม่ได้เลย เพราะอะไร เพราะเป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งนี้อยู่ต่อไป นี่เป็นมนุษย์

แล้วว่าพึ่งพาอาศัยกันว่าจะให้มีความสุข มันพึ่งพาอาศัยกันได้เฉพาะปัจจุบันนี้นะสิ แต่ ศาสนาสอนว่าคนนี่เกิดมาจากไหน คนเกิดมาเพราะบุญกุศล มีศีล ๕ สมบูรณ์ขึ้นมา มีมนุษย์สมบัติ ถึงเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาแล้วถึงได้ว่าเราหวังพึ่งกันแล้วว่าจะมีความสุขไป มันไม่สุขจริง เพราะว่ามันเป็นอริยสัจ ทุกข์นี่เป็นความจริง ถ้าเราทุกข์นี่เป็นความจริง เราต้องดูทุกข์ดี ทุกข์นี่เป็น ความจริง แต่ที่เราปฏิเสธทุกข์ เราจะหนีทุกข์กันไง

เราหวังพึ่งกันว่าให้คนช่วยเหลือกัน เราร้อนนะ เราอาบน้ำก็หายร้อน เราขาดแคลนมีคน ช่วยเหลือเราก็หายไป แต่เวลาเราเจ็บปวดขอกใจ ให้คนพยายามจะช่วยเหลือเรา ใครจะช่วยเหลือ เราได้ เราเจ็บปวดขอกใจแสบปวดแสบร้อนอยู่ในใจ โทสัคคินา โมหัคคินา โลก โกรธ หลงใน หัวใจใครชำระล้างได้ ตัวโลก ตัวโกรธ ตัวหลง ตัวนี้ชำระจิตใจของเราให้กว้างออกไปเกี่ยวกับ ความโลกภายนอก เห็นไหม มันทุกข์ตรงนี้ต่างหากละ

สิ่งที่เป็นความเป็นอยู่ของโลก เราเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนประเสริฐอยู่แล้ว เกิดเป็นมนุษย์นี้ กลับประเสริฐเพราะว่ามนุษย์มีกายกับใจ มนุษย์มีอิสรภาพพอสมควร เรื่องประกอบอาชีพการงาน แล้วยังมีโอกาสได้มาศึกษา ได้เป็นลูกศิษย์ ได้เป็นบริษัท ๔ ในบริษัท ๔ ขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นบริษัท ๔ นะ เป็นบริษัท ๔ ที่ว่ามี ส่วนในธรรมะไง

ธรรมะเป็นของกลาง แสงแดด อากาศ นี่เป็นของกลาง ใครหายใจได้อันนี้มีชีวิตอยู่หายใจ ได้ คนตายไปแล้ว แสงแดด อากาศก็อยู่อย่างนี้ เขาได้ประโยชน์อะไร ถ้าคนจะเข้ามาหา เข้ามาใช้ ประโยชน์ตรงนั้น สิ่งที่เป็นความละเอียดอ่อนที่ใจแทบมองไม่เห็น ธรรมมันยิ่งกว่านั้นอีก ธรรม กับโลกอยู่ด้วยกันแต่ไม่เหมือนกัน ฟังสิ! ธรรมกับโลกนี้อยู่ด้วยกัน ถ้าหัวใจเป็นธรรมมองสิ่งที่ เป็นโลกนี้เป็นธรรม ความทุกข์จะไม่เกิดขึ้น มันเห็นเป็น โลกเป็นธรรมไปหมด

สิ่งที่เป็นธรรม มันเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป มันเป็นสัจจะอันหนึ่ง แปรปรวนไปเป็น ธรรมดา วันคืน ๒๔ ชั่วโมง มีดสว่าง มีดสว่าง วันหนึ่งๆ มีค่าเท่ากัน แต่ถ้าเป็นโลก วันนี่วัน อาทิตย์เราได้พักผ่อน วันนี้เป็นวันจันทร์ต้องทำงาน แต่นี่สมมุติเข้าไปซ้อนเข้าไป พอสมมุติเข้าไป ซ้อนนั่นแหละ มันเป็นไปแล้ว นี่พอสมมุติเข้าไปซ้อน มันไม่เป็นตามความเป็นจริง

ถ้าธรรมมันถึงตามความเป็นจริง มันถึงแก๊กิเลสความติดข้องของใจกับสิ่งที่เกิดเป็น ภาระหน้าที่ได้ ภาระหน้าที่นี้เป็นภาระหน้าที่ของมนุษย์เรา มนุษย์เราต้องมีภาระหน้าที่ ภาระหน้าที่เป็นภาระหน้าที่ แต่ความที่ทะยานอยากออกจากภาระหน้าที่ออกไป ดึงอยากให้มัน สูงขึ้นไป หรือเหนียวรั้งไว้ในสิ่งที่มันไม่อยากจะปรารถนา เป็นหนี้เขา ไม่ต้องการให้ถึงวันกำหนด ครบกำหนดที่จะต้องชำระหนี้ เห็นไหม พยายามเหนียวรั้งไว้ไง

ตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ผู้ที่มีธรรมเห็น ตามความเป็นจริงตามสมุทัย ละที่สมุทัย เห็นไหม สมุทัยนี้มันละได้ มันเป็นนามธรรมเหมือนกัน พอละที่สมุทัยปั๊บมันมาจากไหนละ ในเมื่อความเหนียวรั้ง ความดึงไว้จากสิ่งที่ไม่ต้องการให้ เป็นตามความเป็นจริงของวาระ ๒๔ ชั่วโมงนี้มันก็หมดไป นิธรรมมันเหนือโลกตรงนั้นไง ตรงที่ ธรรมนี้ไม่คิดในโลก ธรรมเหนือโลก ธรรมถึงแก๊กิเลสได้ แต่ธรรมๆ อยู่เนี่ยเอามาใส่ใจเราได้ อย่างไร ธรรมอันนี้ถึงแก๊กิเลสตามความเป็นจริงในใจของเราได้ เรามาประพฤติปฏิบัติพยายามจะ ทำให้เห็นธรรมอันนั้น ให้ชำระความทุกข์ในหัวใจของเราที่เป็นทุกข์อยู่เนี่ยให้ได้

ทุกข์ที่เป็นในหัวใจนี้ ทุกข์อันนี้เพราะเรายึดเรามั่นว่าอันนี้เป็นทุกข์ มันก็เลยทุกข์ขึ้นมา ถ้า เราปล่อย มันปล่อยไม่ได้ เพราะอะไร เพราะเชื่อมันอยู่ที่ใจ เชื่อมันอยู่ที่ธาตุรู้ ธาตุรู้นี้เป็นต้นกำเนิด ของจิตวิญญาณของเรา จิตวิญญาณนี้เป็นแค่อารมณ์ครอบธาตุรู้ไว้ ธาตุ ๖ เห็นไหม ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุ ๖ อากาศธาตุ ธาตุรู้ที่อยู่ในธาตุ ๔ นั้นอีก ตัวนั้นมันเป็นตัวเชื้อตัวใจออกมา ตัวเชื้อ ตัวใจตัวขับเคลื่อนออกมาให้เราไม่รู้ไง อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา อวิชชาคือความรู้แบบรู้เป็นธาตุ เป็นแบบไฟที่ออกมา ไฟเวลาไฟไหม้บ้านไหม้เรือนมันมีแต่หน้าที่เผา ถ้ายังมีเชื้ออยู่เผาออกไป ความร้อนเผาออกไปบ้านใครเรือนใครที่ยังเป็นไม้ที่มันเผาได้มันจะเผาไปตลอด

อวิชชามันเป็นอย่างนั้นนะ มันเป็นอยู่ในใจ มันเป็นผู้รู้ รู้โดยที่รู้ว่ารู้เฉยๆ แต่ไม่ใช่วิชาไง มันรู้ รู้แล้วออกไป รู้แบบไม่รู้ไง เห็นไหม มันเหมือนไฟ มันเผาทุกอย่าง เผาออกไปถ้ามีเชื้ออยู่มัน เผาหมด อวิชชาไม่รู้แบบรู้เฉยๆ ไม่รู้ด้วยสติปัญญา มันก็รู้ออกมา เชื่อมันอยู่ตรงนั้น วิชามันรู้ รอบตัวเอง ไฟนั้นไฟเย็น ไฟไม่เผา ไฟในเรือน ไฟในเตาใจ ไฟสำหรับทำประโยชน์ ไฟสำหรับ ทำให้แสงสว่าง เห็นไหม วิชากับอวิชชา นี้เพราะเชื่อมันอยู่ตรงนั้น ธาตุรู้ตรงนั้นมันมีอยู่ พอธาตุ รู้มันมีอยู่ เราถึงว่าเราถึงหักห้ามไม่ได้

ถึงว่า ศิกขามา สุตมยปัญญา เราเชื่ออยู่ เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเราถึงพยายามจะประพฤติปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมให้ได้ไง เพราะเราเชื่ออยู่ ความเชื่อนี้เป็นความศรัทธา เห็นไหม จากข้างนอก ความเชื่อนี้มันจากข้างนอก ก็เหมือนกับเรายืมของมา เรากู้ยืมของใครมาเป็นของข้างนอก เราต้องเอามาเป็นสมบัติของตนก่อน ยืมมาแล้วสร้างขึ้นมาให้ได้ อันที่ยืมมาเป็นต้นทุนแบบครูบาอาจารย์ เห็นไหม

อาจารย์สอนว่ายื่นออกจากมือหนึ่งให้มือหนึ่ง เรารับจากมือมาเรายังทำให้ตกจากมือเราไปไง เราเอามือรับธรรมนั้นมาแล้วก็ตกจากมือเราไป เราไม่สามารถรับธรรมอันนั้นได้ หัวใจก็เหมือนกัน จากใจดวงหนึ่งให้กับใจดวงหนึ่ง จากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายื่นให้กับปัญจวัคคีย์ก่อน ยื่นให้ยัสสะ เห็นไหม จากใจดวงหนึ่งของใจผู้รู้แล้วมันถึงจะยื่นให้กันได้ ถ้าใจยังไม่รู้นี้เอาอะไรมายื่น ฝนตก ฟ่ำร้องแล้วฝนตกออกมา โอโฮ! ฟ่ำร้องกรีนๆ เลยนะ ฝนตกออกมาชุ่มฉ่ำเย็นไปหมดเลย

ฟ่ำมีแต่ร้อง ฝนไม่เคยตก มีแต่ความแห้งแล้ง ดวงใจที่ยังไม่รู้ใจ เหมือนกับฟ่ำร้องกรีนๆ อยู่แต่ไม่เคยมีฝนตกมาซักเม็ดหนึ่ง เราก็ตื่นกันนะ ฟ่ำร้องที่ก็เตรียมภาชนะกันจะรอฝน จะรอฝน ฝนไม่เคยตก นี่ใจที่แห้งผาก ใจที่ไม่มีธรรมในหัวใจใจ ร้องก็ร้องไปเถอะ มันยื่นมาไม่ได้เพราะมันไม่มีเม็ดฝน ไม่มี ความชุ่มชื้นใจ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมเย็นในหัวใจ เวลานั้นลือลือนานา ธรรมจักษกับปวัตตบุตร บันลือเทวดาส่งขึ้นไปเป็นชั้นๆ ขึ้นไป นี่ฟ่ำได้คำรามแล้ว ฟ่ำร้องฝนได้ตก ธรรมจักรได้แผ่ออกไปแล้วไง จากใจดวงหนึ่งชุ่มชื้นไปถึงอีก ๕ ดวงใจ ตั้งแต่อัญญาโกณฑัญญะไป ปัญจวัคคีย์ อัสสชิ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเป็น ๖ องค์แรกที่ออกมาเผยแผ่ นี่จากใจดวงหนึ่งยื่นให้อีกใจดวงหนึ่ง

นี่เราพยายาม สุตมยปัญญา เราเชื่อ เรากู้ยืมมา เราต้องสร้างใจของเราขึ้นมาให้ได้ เหมือนกัน สร้างใจขึ้นมาให้ได้ แต่มันขึ้นมาไม่ได้เพราะอะไร นี่เราต้องย้อนกลับมาดู ต้องว่าเรา นะ

การประพฤติปฏิบัติธรรม ศีลธรรมนี้เป็นของที่ประเสริฐมาก เป็นของที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากไว้กับบริษัท ๔ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ให้ได้รับความร่มเย็นจาก ศีลธรรมนี้ ฟังสิ! นี่มันเป็นขนาดนั้นนะ แต่เราว่าเราก็คือเป็นไง เราเป็นภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา

ในศาสนานี้ แล้วเราได้ตัดคัมภีร์ใหม่ เราไปดู เดี่ยวนี้มีการโฆษณาออกมาเป็นกระดาษ เป็นสิ่งเป็นรูปภาพออกมาก่อน เป็นโบรชัวร์ออกมา เราเห็นแต่ภาพแบบนั้นไง แล้วมันไม่สมความเป็นจริงขึ้นมา เราเห็นแต่เป็นกระดาษ แต่เราไม่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้า เป็นอาหารให้ใจนี้คัมภีร์ได้นะ สุตมยปัญญาเป็นอย่างนั้น

เราจมาเป็นคำๆ ไร เราจมาหมดคนะ เหมือนยา ฉลากยา อ่านฉลากยาแต่ไม่ได้คัมภีร์เข้าไปในร่างกายเลย ถ้าได้คัมภีร์เข้าไป สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ไคร่ครวญ เห็นใหม่ ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

เชื่อแล้วไง เชื่อว่ามีศีล ศีลนี้ก็ทำให้เราไม่เดือดร้อน บังคับใจให้มีอยู่กับตัวเรา เรามีสมาธิ มีศีลแล้วก็สร้างสมาธิขึ้นมา สร้างสมาธิหมายถึงพยายามทำใจให้สมประกอบไม่ให้มันฟิการ พิการคือมันบกพร่อง ความบกพร่อง ความหิวกระหาย อารมณ์ต่างๆ ผ่านใจมานี้คนหิวกระหายคัมภีร์หมด คนใกล้ตายนะ คนจะเอาชีวิตรอด อะไรผ่านหน้ามากินทุกอย่างที่ขวางหน้า จะเป็นเนื้อเป็นสิ่งที่มิพิชก็ขอกินก่อน ขอประทังชีวิตไว้ก่อน คนพิการคือจิตพร่อง จิตนี้ไม่เต็ม พอจิตนี้ไม่เต็มมันกินทุกอย่างที่ขวางหน้า ความคิดใจ แวบขึ้นมาในหัวใจ สัญญาเกิดก่อน

คนเราเกิดมาไม่เกิดมาเฉพาะชาตินี้ เกิดมาวิภูวน เราว่าเราไม่เคยออกไปข้างนอกนะ ไม่เคยไปสัมผัสในโลกลี เราจะไม่รู้ว่าโลกลีเขาเป็นอย่างไร คือว่าอารมณ์โลกเราจะไม่มี เราว่าเราเก็บตัวอยู่ในป่า เก็บตัวอยู่ในป่าไม่เคยเห็นอะไรเลย เวลาทำภาวนาเข้าไปลี สัญชาตญาณมันเกิด สัญญาเก่ามันเกิด มันเห็นไปหมดละ เวลาจิตรวมลง เวลาจิตมันรวมลงนิมิตมันจะเกิด ความนิมิตเกิด เกิดจากภายในนี้สัญญาเก่า สัญชาตญาณเก่ามันเกิดออกมา มันทำให้จิตใจชุ่มมัวได้ จิตใจชุ่มมัว เราอยู่คนเดียว ยิ่งอยู่คนเดียว ยิ่งภาวนา ยิ่งโหมเข้าไปนะ มันจะเกิดขึ้นมาให้มีงานทำมากมายมหาศาลเลย

เราคิดว่าแปลกใจนะ ว่าทำไมจะต้องเข้าป่ากัน ต้องธุดงค์ไป ธุดงค์ไปทำไม ทำไมไม่ปฏิบัติอยู่ที่วัด คนแน่ต้องปฏิบัติอยู่ในวัด มันถึงปฏิบัติได้ไง...อยู่ในวัดนี้สัญชาตญาณของมนุษย์หวังพึ่งกันไง พอหวังพึ่งกัน ใจดวงนี้มันก็เกาะเกี่ยวไปหมดใจ มันไม่กลัว มันไม่ขอกใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธถึงสอนพระไว้ไง บวชแล้วให้เข้าป่านะ ให้เข้าไปตามภูเขานะ อยู่ตามถ้ำตามเงื้อมผานะ มันเสียตัวมันหลัง มันขอก มันเสียตัวมันหลังเพราะอะไร เพราะมันออกไปอยู่คนเดียว

ใจ กลัวทั้งสัตว์ร้าย กลัวทั้งผี กลัวทั้งเปรต กลัวทุกๆ อย่าง แต่ถ้าอยู่ด้วยกันนี้ไอ้ตรงนี้มันไม่เกิด สิ่งที่ไม่เกิดนี้ไม่ใช่ชัชฌุมิใจ

สัปปายะ ๔ เห็นไหม สถานที่ที่เป็นสัปปายะ ความเป็นสัปปายะของจิตที่มันมีกิเลส จิตที่มันคอยจะเกาะเกี่ยว มันหวังพึ่งคนอื่น อยู่ในวัดมี ๒ องค์มันก็หวังพึ่งอีกองค์หนึ่งแล้ว ไม่กลัว เออ! มีเพื่อน อุ่นใจ เห็นไหม ความหวังพึ่งนั้นกลายเป็นให้จิตนั้นพร่องไปอีก มันไม่ตื่นตัวขึ้นมาใจ ถึงต้องเข้าไปปฏิบัติในที่วิเวก ในที่วังเวง พอเข้าไปในที่วิเวก ยิ่งวิเวกเท่าไรนี่ก็มันว่ามันจะสงบ มันกลับฟุ้งซ่าน มันฟูไปหมดคณะใจนี้ ทั้งๆ ที่เราไม่เห็นภาพ

เราพยายามจะตัดออกจากรูป รส กลิ่น เสียง ภายนอก เห็นไหม บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ธรรมารมณ์นี้เป็นบ่วงของมาร ทำให้ใจนี้ฟุ้งซ่าน เราพยายามหลบหลีกเข้าไปเพื่อจะให้จิตนี้มันจะสงบตัวลงเพื่อพ้นออกจากบ่วงของมาร

ทำไมมันอยู่ในป่าแล้วกลับฟุ้งซ่านเข้าไปใหญ่ล่ะ

เพราะจิตในหัวใจของเรามันสะสมไว้แล้ว สัญญามันสะสมไว้เต็มไปหมดเลย อุปาทานในหัวใจ อยู่คนเดียวในป่านั้นก็ฟุ้งขึ้นมา มันฟูไปหมด ยิ่งฟูมากไปกว่าปกติ อยู่ข้างนอกหวังพึ่งกันจากรูปข้างนอก แต่พอไปอยู่คนเดียวมันนึกถึง มันรักเขาไปหมดนะ เพราะอะไร เพราะมันกลัว คนมันกลัวไม่มีที่พึ่งมันก็รักคนโน้นรักคนนี่ คิดถึงเขาไปทั่วเลย แต่ความจริงคือมันหวังตัวมันเองนี้รักเขาเพื่อให้เขารักเรา คิดถึงคนอื่นเพื่อให้คิดถึงเราไง ขณะนี้เราอยู่ป่า อยู่ทีวิเวกใครจะคิดถึงเรา ใจมันหอน เห็นไหม แต่มันไม่พูดอย่างนั้นนะ กิเลสมันจะหลอกว่า โอ๊ย! คนนั้นก็ดีกับเรา คนนี้ก็มิบุญคุณ นี่กิเลสมันจะออก นี่ใจ มันถึงว่ามันพร่องใจ

จิตมันพร่องในตัวมันเอง ที่ว่างใจ น้ำครึ่งขวดเขย่าเสียงดังมาก น้ำครึ่งขวด น้ำไม่เต็มขวด น้ำเต็มขวดนี้เขย่าไม่ดังใจ นี่น้ำครึ่งขวด จิตมันพร่อง จิตไม่เป็นปกติ ถึงต้องพยายามทำใจให้สงบ คุ้มมากก็ต้องคุ้มมา เราเชื่อแล้วเราถึงเชื่อ เราเชื่อเราศรัทธา พระพุทธเจ้าบอกแล้วว่ามีสวรรค์ มี นิพพานมี เป้าหมายมี

นิพพานคือความดับเย็นทั้งหมดจากกิเลสทั้งสิ้น ดับทั้งหมด แล้วมันทุกข์ทั้งหมดไม่ใช่ดับทั้งหมด ทุกข์ทั้งหมดเลย แต่วิธีการดับ วิธีการดับ ต้องใช้ปัญญาไง ปัญญาในการปฏิบัตินะ ปัญญา กว่าจิตสงบขึ้นไปมันจะเห็นภาพ ความเห็นต่างๆ อันนั้นเป็นนิมิต ความที่เป็นนิมิตนี้ชำระ

กิเลสไม่ได้ อภิญญา ๖ หุติพย์ตาทิพย์นะ รู้ปรมัตถวิชา รู้หัวใจ รู้กำหนดหมาย อันนี้ไม่ใช่วิชาแก้กิเลส ไม่ใช่ วิชาคักหน้า วิชารู้ นี้นขนาดหุติพย์ ตาทิพย์ยังไม่ใช่วิชาแก้กิเลส

แล้วเวลาจิตมันสงบลงไปเห็นนิมิตขึ้นมา ความเห็นนี้ เห็นเด็กไหม เด็กเขียน ก.ไก่ ได้ ผู้ใหญ่ตบมือให้มันจะดีใจกระโดดโลดเต้น มันจะดีใจมากกว่าเป็นผู้เก่งมาก เพราะทำงานได้เขียน ก.ไก่ได้ จิตพอสงบลงไปเห็นเป็นนิมิตขึ้นมาะ เห็นเป็นดอกบัว เห็นเป็นความสว่างไสว เห็นทุกอย่าง อย่าง เห็นไหม มันก็ดีใจ นี่จิตเด็ดๆ จิตมันเพิ่งหัดภาวนาไป พอมันเห็นสิ่งต่างๆ มันจะภูมิใจ มันจะดีใจ มันจะฟูขึ้นมา อันนั้นแล้วมันฟู นี่ความดีใจ ความสุขใจอันนั้นนะเราเข้าใจว่าอันนี้เป็นธรรมไป เห็นไหม เด็กๆ แก้เขียน ก.ไก่ได้ ผู้ใหญ่ตบมือให้มันดีใจขนาดนั้น มันไชโยโห่ร้องว่ามันเก่ง มันมีความสามารถมาก

เวลาเราเห็นนิมิต จิตเราเห็นนิมิตก็เหมือนกัน ความรู้สึกของเรามันให้คุณค่ากับใจของเราเอง ความเห็นภายในมันจะให้คุณค่าของมันเอง มันจะดีใจดีใจนะ มันจะมีความสุข แล้วมันจะคำนวณว่าอันนี้เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้นไป มันจะคำนวณสวมเข้าไปทันทีที่ว่าสุดมขปัญญญาที่ฟังขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา กุ้ย้มขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็น การกุ้ย้ม ไม่เคยเห็นของจริง พอไปเห็นแค่นิมิตมันจะพยายามเทียบเคียงให้เป็นอย่างนั้นเลย แล้วว่าอันนี้เป็นผลไป มันถึงว่าอันนี้ปฏิบัติแล้วมันไม่เป็นผลตามความเป็นจริง เห็นไหม มันเป็นผลอะไร มันแก้กิเลสได้หรือ เวลามันเป็น มันเป็นอย่างอยู่ ลองสะสมไว้สิ พอมันเสื่อมไป

สพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตาทั้งหมด นี่ก็เป็นธรรมแขนงหนึ่ง แต่ธรรมเล็กๆ ธรรมเพิ่งเริ่มต้นไป จิตสงบไปจะเห็นภาพเห็นนิมิตทั้งหมด แล้วจะลึกเข้าไปเห็นมากเข้าไปเห็นตลอดไปนะ เห็นจนขึ้นมา นี่ว่าธรรมมันเกิด เวลาเห็นเป็นบาลีขึ้นมา เห็นเป็นความรู้สึกขึ้นมา มันอธิบายตอบออกมาเป็นชั้นๆ นะ ความรู้สึก ความเห็นเข้าไป เราสงสัยอะไรไว้จะมีธรรมะตอบออกมาๆ ให้เราหายสงสัยจากความสงสัยของเราเลย เราเข้าใจว่าอันนี้เป็นการแก้ความสงสัยนะ แก้ความสงสัยก็ต้องเป็นธรรมสิ...มันก็เป็นธรรมแต่ธรรม ก.ไก่ มันต้องเริ่มต้นให้จิตสงบจนไม่พร้อมไป จิตนี้สงบไปเรื่อย สงบไปเรื่อย ความจะสงบนี้มันจะมีสิ่งต่อต้านมา เพราะกิเลสอยู่ในหัวใจเรา

จากธาตุรู้ จากอนุสัยภายในมันจะต่อต้านออกมาตลอด ถึงการประพฤติปฏิบัตินี้ต้องต่อสู้กับกิเลสหนึ่ง แล้วค่อยไปชำระกิเลสอีกหนึ่ง เห็นไหม งานมันมีอยู่ ๒ งาน งานหนึ่งต้องให้กิเลส

มันยอมให้เราทำงานก่อนใจ ไม่ใช่ให้กิเลสมันทำงานตามแต่ความพอใจของมัน ตั้งแต่เกิดมาไม่รู้ก็ ภพก็ชาติ กิเลสมันใส่หัวเรามาตลอดคนละ กิเลสมันใส่เรามาเป็นจี้ข้ามันไม่รู้ก็ภพก็ชาติ ในไตรภพ ในจักรวาลนี้ ในวิภวณนี้ใจ จิตนี้เคยเกิดมาตลอด แล้วเราพยายามเชื่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าแล้ว แล้วเราพยายามมาปฏิบัติให้จิตสงบเข้ามา ให้จิตนี้สงบเข้ามา ให้ธรรมนี้ก้าวเดิน ออกไป

จิตนี้เต็ม จิตนี้มีสัมปชัญญะที่จะก้าวเดินออกจากที่เก่า ที่เก่าคือว่าที่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ ถึงเกิดเป็นมนุษย์อยู่เนี่ยเวลาดับไปก็ต้องตายไป ที่เก่าหมายถึงจิตติด จิตนี้ต้องเกิดต้องดับไป จิตนี้มัน ยังมีวิชาอยู่ ยังมีอนุสัยอยู่ มันต้องเวียนว่ายตายเกิดไป อันนี้คือที่เก่า เกิดตายๆ มาทุกภพทุกชาติ มันน่าจะขอกใจ มันน่าจะสลดสังเวชนะ จะต้องสลดสังเวชเพราะเราไม่ใช่ทุกข์เฉพาะชาตินี้ละ มันทุกข์มาแต่ก็ชาติแล้ว แต่เพราะเราสร้างกุศลบารมีมาเราถึงได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนาที่มี โอกาสให้เราได้ชำระใจ โอกาสการประพฤติปฏิบัตินี้โอกาสมหาศาลนะ โอกาสที่เราจะได้มา ประพฤติปฏิบัติ แล้วเรามีความเชื่อนี้ ขณะที่ใจเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องรีบชวนขวย นั่นคือกิเลสมันยุบยอบตัวลงแล้ว

เพราะกิเลสมันจะฝืนทั้งหมด นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี ชีวิตนี้ใช้ให้สมค่าที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วใช้ชีวิตนี้ให้เต็มที่ไปเลย...เต็มที่ เต็มที่ของใคร เต็มที่ของกิเลสหรือเต็มที่ของเรา หรือเต็มที่ของธรรม

ถ้าสงสารตัวเอง เห็นไหม เราฝืนไว้ เราไม่ยอมไปตามกิเลส คือว่าไม่ยอมไปตามความชอบใจเดิมของตัว ฝืนตนนั่นคือฝืนกิเลส กิเลสมันอยู่ในใจเรานั้นแหละ กิเลสคือความเคยใจ คือ สันดานที่อยู่ในหัวใจเรานั้นนะ สันดานตัวนี้เวลาแก่แล้วมันยังอยู่นะ แต่ว่าเหนือสันดานคือว่า อวิชาที่อยู่ในสันดานตัวนั้น สันดานมันสะสมมาคือวาสนาบารมีของแต่ละบุคคลที่ตายแล้วเกิด อยู่เนี่ย ใจ คนที่เกิดที่ตายมันสะสมมาถึงไม่เหมือนกัน

พระอรหันต์เวลาสำเร็จไปแล้วยังไม่เหมือนกันเลย ความรู้ความเห็นของพระอรหันต์ไม่ เหมือนกัน แต่ใจสะอาดเหมือนกันด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่ปัญญา วัคคีย์นั้นล่วงไป เห็นไหม ตั้งแต่ปัญญาวัคคีย์ทั้งหมดลงมาเลย นี่ผู้ที่ตามถึงธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่สันดานก็ยังอยู่ในหัวใจนั้น แต่ชำระกิเลสได้หมดใจ

ความสะสมมาถึงว่าสะสมต่างกันแม้แต่เป็นมนุษย์ปุถุชนนี้ ต่างกันแม้แต่พระอริยเจ้าแต่ ละชั้นขึ้นไป ต่างกันแม้แต่พระอรหันต์ เอตทัคคะ ๘๐ องค์ ทำไมพระอานนท์ได้มากที่สุดได้ ๓-๔ แขนง พระอานนท์นะ เพราะสร้างกุศลมามาก ทำได้ แล้วอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าด้วย นี่พระอรหันต์ แล้วยังไม่เหมือนกัน ถึงว่าการสะสมมาในวิญญูะ

ฉะนั้น การชำระกิเลสก็ไม่เหมือนกัน เราต้องทำเป็นปัจจุบันธรรมของเรา เราพยายามรัก ตน คนรักตน รักจะเอาชีวิตออก รักจะเอาชีวิตนี้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ความรักอันนี้ รัก อยู่ในวิญญูะ ความรัก ว่ารักนี้เป็นทุกข์...เป็นทุกข์ รักนี้เป็นทุกข์ แต่ในเมื่อรักเพื่อจะออก กับรักเพื่อ จะอยู่ต่อไป รักตนสงวนตน ต้องรักษาตน เห็นไหม ในเมื่อตัวเองยังมีโอกาส ยังมีลมหายใจเข้าลม หายใจออกอยู่ โอกาสของเรายังมี นี่โอกาสคือว่าเราได้มาประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติแล้วถึง เป็นปฏิบัติบูชาใด ปฏิบัติบูชา บูชาใคร? บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ผู้ที่ได้คือเรา

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เห็นตถาคตที่หัวใจใจ

ผู้รู้ที่อยู่ใจ ใจนี้คือผู้รู้ใจ นี่ตถาคตจะเกิดที่นั่น ผู้เห็นธรรมถึงเสมอกันตรงนี้ใจ

เราปฏิบัติบูชาพระพุทธเจ้าแล้วได้บุญกุศล ถ้าเราปฏิบัติไม่ได้เราก็ได้บุญกุศล เพราะเรายก ร่างกายนี้ เรานั่งปฏิบัติอยู่นี้ ถ้าเราไม่ปฏิบัติเราจะทำสิทธิเสรีภาพ เรามีหมดเราจะทำอย่างไรก็ได้ เราจะทำอย่างไรตามแต่โอกาสของเรา เราพอใจ แต่เราต้องบังคับตนแล้ว เพราะเราเชื่อองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรายกกายนี้ถวายใจ กายทั้งกายยกถวายปัจจุบันนี้ กิริยาทุกอย่างที่เรา ขยับไปเราไม่ทำ เรายกถวายพระพุทธเจ้าทั้งหมดเลย นี่บูชาพระพุทธเจ้า บุญได้เกิด เกิดแน่นอน

เราบูชาด้วยดอกไม้รูปเทียนเราก็บูชา นี่บูชาด้วยดอกไม้รูปเทียนแล้วยังบูชาด้วยตัวของเรา ทั้งหมดเลย แล้วถ้าปฏิบัติขึ้นมา ผลเกิดขึ้นมา พระพุทธเจ้าได้รับที่ไหน พระพุทธเจ้าไม่เอา พระพุทธเจ้าอ้อมพอบอยู่แล้ว เราต่างหากได้ ผู้ที่ปฏิบัติขึ้นได้ แต่เวลาเราปฏิบัติเราปฏิบัติเพื่อถวาย พระพุทธเจ้า บุญกุศลมันส่งต่อไป (เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)